

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยพร้อมการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการวิจัยในระยะถัดไปมีรายละเอียดดังนี้

6.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยประกอบด้วยบริบทและศักยภาพของการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงผลการดำเนินธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางของการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวดังกล่าว ทั้งนี้การศึกษานี้ใช้บริบทและศักยภาพของการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ นักวิจัยได้ใช้กระบวนการ Focus group และ การวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบถึงบริบทและศักยภาพที่แท้จริงของการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีคนส่วนใหญที่ได้หันมาใส่ใจในสุขภาพมากยิ่งขึ้นจึงทำให้การบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการเอาใจใส่และมีการดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเห็นได้จากการหันมาออกกำลังกาย การนวดแผนโบราณโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การรับประทานอาหารพืชผักสมุนไพรที่ปลอดสารพิษ สิ่งเหล่านี้ได้เป็นแรงดึงดูดอันสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวและใช้บริการเกี่ยวกับสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ จากกรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นบริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ 2 ลักษณะคือ

1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการส่งเสริมสุขภาพ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลาที่เหลือจากการมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่แล้วมาใช้บริการทางด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของการส่งเสริม ฟิตเนส และคูแลร์กษาสุขภาพ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้ดีขึ้น ได้แก่ การมาเที่ยวพักผ่อนตามชนบทที่มีที่พักและการให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ เช่น ฟิชฟักสมุนไพรและปลอดสารพิษ การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของฟิชฟักสมุนไพรแต่ละชนิด เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชนจะได้รับประทานอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรจากฟิชฟักสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ตลอดจนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของฟิชฟักสมุนไพรดังกล่าวที่มีต่อร่างกายจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวที่มีความใส่ใจต่อสุขภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก และ

2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการบำบัดรักษาโดยอาศัยฟิชฟักสมุนไพรที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสามารถนำเอาสมุนไพรมาใช้เพื่อบำบัดรักษาโรคบางอย่างได้ เช่น โรคท้องอืดท้องเฟ้อ โรคท้องเสีย โรคร้อนในกระหายน้ำ เป็นต้น และในส่วนของผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการองค์กร พบว่ากลุ่มมีจุดแข็ง คือ สมาชิกของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำงาน แต่ยังมีจุดอ่อน คือ ขาดการวางแผนการจัดการด้านบุคลากรในด้านของการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการบริการเชิงสุขภาพแก่นักท่องเที่ยว

2) ศักยภาพการบริหารจัดการของการให้บริการ พบว่ากลุ่มมีจุดแข็ง คือ ชุมชนมีความรู้และความสามารถในการให้บริการเชิงสุขภาพในลักษณะของการบำบัดรักษาแก่นักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เป็นการบำบัดรักษาโดยอาศัยภูมิปัญญาพื้นฐาน นับว่าเป็นจุดแข็งที่สำคัญที่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการ แต่ยังมีจุดอ่อนที่พบคือ ยังขาดความสามารถในการจัดโปรแกรมกิจกรรม การให้บริการเชิงสุขภาพแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มขาดความสามารถในการจัดหาลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว และให้บริการเชิงสุขภาพแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงขาดความรู้ในการอธิบายและการให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของการให้บริการเชิงสุขภาพและขาดความรู้ในการประชาสัมพันธ์การให้บริการเชิงสุขภาพแก่นักท่องเที่ยว

3) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี พบว่ายังมีจุดอ่อน คือ ขาดความรู้และความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ประเภทรายการในการทำบัญชีการเงิน และขาดความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมถึงขาดความรู้และความสามารถในการจัดการผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน สำหรับการวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ ยังมีจุดอ่อน คือ คนในชุมชนขาดการมี

ส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและคนในชุมชนขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ในการให้บริการ เช่น การบำบัดรักษาสุขภาพให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

จากบริบทและศักยภาพของกลุ่มที่วิเคราะห์ให้เห็นได้ว่า ด้วยศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่หากจะพัฒนาต่อไปให้เกิดความยั่งยืนแล้ว กลุ่มท่องเที่ยวต้องแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาตามจุดแข็งและโอกาสที่ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะความรู้ในการประกอบธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบการบริหารด้านการเงินและบัญชี ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงการเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีของกลุ่มท่องเที่ยวให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน หากกลุ่มทราบข้อมูลที่แท้จริงของตนเอง ก็จะสามารถวางแผนธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มได้ในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนแม่โ้บ้านดินโฮมสเตย์ ตำบลบ้านเป้า อําเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ที่ได้นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่อาศัยแบบฟอร์มวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ส่วนโดยส่วนแรก คือ ข้อมูลรายรับของกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งจะแสดงถึงจำนวนนักท่องเที่ยว ราคาที่จำหน่ายการให้บริการท่องเที่ยว และรายรับห้ปีของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนข้อมูลในส่วนที่สอง คือ ข้อมูลด้านการลงทุนของกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่ง ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายประมาณการในการลงทุนทั้งสิ้นของโครงการ 2) ปริมาณต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการทั้งสิ้น และ 3) ต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการแยกตามกิจกรรมต่อครั้ง (ปี พ.ศ. 2556) สำหรับข้อมูลในส่วนที่สาม คือ ข้อมูลด้านการเงินของกลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ข้อมูลการระดมทุนในอดีต 2) การระดมทุนในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2556) 3) การกำหนดเพดานหุ้นของกลุ่ม 4) เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม 5) การทำบัญชีของกลุ่ม 6) การจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม 7) หลักเกณฑ์ในการแบ่งเงินปันผลของกลุ่ม 8) ลูกหนี้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อแก่ลูกค้า (ปี พ.ศ. 2556) และ 9) เจ้าหนี้ที่เกิดจากการให้เชื่อเชื่อ/กู้ยืม (ปี พ.ศ. 2556) ผลการวิจัยพบว่าโครงการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสุขภาพมีค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนมากขึ้น ทำให้มีต้นทุนการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง อีกทั้งการหารายได้เข้าสู่ชุมชนยังทำได้น้อย ส่งผลให้กำไรสุทธิของโครงการขาดทุนเป็นจำนวนมาก โครงการดังกล่าวมีผลการดำเนินงานขาดทุนมากถึงปีละ 186,572.70 บาท เนื่องมาจากโครงการท่องเที่ยวดังกล่าวมีต้นทุนแฝงเมื่อเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นค่าที่รวมในราคาที่ต่ำมากหากเทียบกับต้นทุนใน

การที่จะดูแลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พิจารณาได้จากมูลค่าเพิ่มของโครงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ติดลบถึงร้อยละ 157.31 สะท้อนให้เห็นว่าหากชุมชนยังคงดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวดังกล่าวต่อไปในระยะยาวจะทำให้เกิดการขาดทุนสะสม และจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ในอนาคต ดังนั้นรัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการที่จะเข้ามาช่วยเหลือ โดยเฉพาะนักวิชาการที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อให้ชุมชนเข้าใจถึงศักยภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยหาแนวทางแก้ไขด้วยมาตรการหรือวิธีการในการกระตุ้นทุนของโครงการที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเหล่านี้ โดยเฉพาะต้นทุนในการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ภาครัฐเป็นองค์กรในชุมชนควรเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการร่วมด้วย จึงจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม

6.2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยพบว่า บริบทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ลักษณะ คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการส่งเสริมสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะของการบำบัดรักษาโดยพืชผักสมุนไพรในชุมชน อันเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะมากกว่านิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2546) ได้ให้คำจำกัดความไว้และมีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามในความหมาย วรรณาวงษ์วานิช (2546) และอารัญ บุญชัยและจินนง ต้นศรวิพุธ (2546) เพียงแต่การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดถึงประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ที่เน้นการดำเนินงานโดยชุมชนเป็นสำคัญ จึงแตกต่างจากการจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวของ ปติตดา ตันติเวชกุล (2546) ที่พิจารณาจากนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ทั้งนี้การวิจัยพบว่า โดยภาพรวมของการดำเนินงานของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ในหลายงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งของ นพรัตน์ พบลาภ (2546) หรือแม้แต่งานของ อัญญาธิศม์ ศรีอ้อยอินตะ (2545) และรัชนิกรณ์ ธนะไชย (2551) ล้วนแล้วแต่มีประเด็นของการวิจัยในส่วนของพัฒนาคุณภาพของการให้บริการสุขภาพเป็นสำคัญ ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ก็ได้ค้นพบข้อมูลที่คล้ายกันคือ ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรและการให้บริการ สมาชิกมีความรู้และความสามารถในการให้บริการสุขภาพเป็นอย่างดี การวิจัยยังพบอีกว่า ชุมชนยังขาดศักยภาพในการดำเนินงานทางธุรกิจ โดยเฉพาะการจัดทำบัญชีส่งผลให้กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวขาดทุนสูงถึงปีละ 186,572.70 บาท เนื่องจากมีต้นทุนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง ตามแนวความคิดการบริหารจัดการต้นทุนของ ธนชัย ผู้พัฒน์ (2553) ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท้องถิ่นที่ควรที่จะพัฒนาคือ ต้องพยายามลดต้นทุนส่วนนี้และบูรณาการทำงานร่วมกับภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรชุมชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม จึงจะทำให้การท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งการวิจัยใน

ระยะถัดไปจะดำเนินการวิจัยโดยอาศัยผลลัพธ์ของการวิจัยครั้งนี้ต่อยอดสู่มาตรการหรือวิธีการให้เกิดผลเชิงรูปธรรม เพื่อนำไปปรับใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

